המגרש פרק תשיעי גיטין פח.

מסורת הש"ס

א) [לעיל סו: עח:]. ב) [ע' רש"ל וח"מ ודע שכיקלקט לאיתי בנים תרין ובני בנים תרין ונושנתם והשהתם ועשיתם הרי כאן שבעה]. ג) [תענית ל: כ"ב קכח:]. ד) [נ"ר הפרנן פרוזדאות וע' תענית כח. והוסיף פרוזדאות כו'], ה) סנהדרין לח., ו) [לעיל סו:]. ז) [וכן המלך. רש"ל]. ח) [דברים ד]. ט) [שיך למשנה דלעיל סו:].

תורה אור השלם

1. כי תוליד בנים ובני בנים ונושנתם בארץ והשחתם ועשיתם פסל תמונת כל אשר עשה הרע בעיני יי אלהיך להכעיסו:
דברים ד כה
2. אמללה ילדת השבעה נפחה נפשה בא שמשה בער יומם בושה וחפרה ושאריתם לחרב אתן לפני איביהם נאם יי:
ירמיהו טו ט
3. ויעש הרע בעיני יי רק לא כמלכי ישראל אשר היו לפניו: מלכים ב יז ב
4. עליו עלה שלמנאסר מלך אשור ויהי לו הושע עבד וישב לו מנחה:
מלכים ב יז ג
5. וישקד יי על הרעה ויביאה עלינו כי צדיק יי אלהינו על כל מעשיו אשר עשה ולא שמענו בקלו: דניאל ט יד
6. ואת כל אנשי החיל שבעת אלפים והחרש והמסגר אלף הכל גבורים עשי מלחמה ויביאם מלך בבל גולה בבלה:
מלכים ב כד טז

גליון הש"ם

תוס' ד"ה ודלמא בר' דלר"נ ראמר חזר. לעיל דף לב ע"ב:

מוסף רש"י

חתם סופר שנינו. הלי כתב סופר דקתני, חתם הוא, שאם חתם הסופר כעד ועד אחר עתה כשר (לעיל סו:) לא תימא דמתכחש נמי בחתימת על אחד וכתב יד סופר אני, אלא הכי קאמר חתם הסופר נגנו עד ועד שני עתה כשר (לעיל נא:). בא הושע ובישלן. לפי שגלו ענני הכבוד כבר נשתי גליות, נגנלות דאשורה ויך את עיון ואת דן ונו' (מ"א טו ב) הגלה ענני שכנן, וכשביה כשגלו לאוכן ונד נעל ענני שכינת אל, לקיים מה שנאמר (הושע י) גם אותו לאשור יובל, ולפי שכנלו פרדיסאות וכסה נמנעו מלעלות לרגל, לפיכך נתחם גזר דינם לגלות בימיו, שעד עכשיו תלו הקלקלה במלכיהם ושמה לא היה כמי לתלות חס שאמר הושע בן נמרי (שם) כי עתה הנית אפרים עטמה ישראל עתה נגלות רשעכם (רש"י מ"ב יז ב) הושע בן אלה רשע היה דכתיב ויעש הרע בעיני ה' רק לא כמלכי ישראל, והייט דקאמר רק, שנגלו את הפרוסדאות ואחר לאחר שילו יעלו (תענית לא.) כדמנית בסדר עולם כשראה הושע בן אלה שגלו ענני הכבוד עמד והעביר פרוסדאות שבושיב בן נגנו שלא יעלו ישראל לרגל, שבכל מלכי ישראל הוא אומר הלך בדרך ירבעם בן נבט ובחטאתו אשר החטיא את ישראל, אבל בהושע כתיב רק לא כמלכי ישראל אשר היו לפניו (רש"י ב"ב קכ:). שהגלה גלות צדקיהו. שהקדים ומיהר גלות צדקיהו שהיא כאחרונה כעת שגלות ימיה קיימת, שעדיין לא מתו אותן שגלו לבבל עם יכניה, שהיו חכמים בתורה ולמדוה לבני גולה האחרונה (סנהדרין לח.). שבשעה שפותחין. בתורה, נעשו הכל כחרשין. קרי ביה הפרש (שם). שיון שפוגרין. דבר הלכה הנעלמת מהן, אין לה פותחין אחרים (שם). המשך מוסף רש"י נמצא בסוף המסכת

כשיש ריוח מלמעלה. דולמי לא נכתב בו יומר: **ודלמא אימלוכי אימליך.** מתחילה שלא לגרשה והדר אימליך לאחר זמן לחזור ולגומרו ונמצא הרחשון בטל. מ"ג ה"ל נכתב ביום ונחתם לאחר זמן דהואיל ויש ריוח מלמטה נראין כן הדברים: **הרי את מלמטה ומותרת מלמעלה.** דבתוך כדי גמר דבור ליכא למימר דמימליך אלא גומר עד לכל אדם ומגלך: **ודלמא אכי אימרמי.** שבתוך כדי גמר דבור חזר בו: **רב אשי אמר.** כולהו קשייתא בהכי מיתרצן כגון דידיעה ביה מתחתא דמגילתא שביכר ביה מתיחת הקלף סביב סביב כל הגט שלא היה בו קלף אלא זה לא למעלה ולא למטה שביכר סביבות הקלף שחור ועב שלא נגע שם תער הגלבים שדרך עושי קלפים שקושרים אבנים סביב למתוח הקלף ומתמילין לתקנו בסתוך וכשאין ריוח מלמטה עשקינן ליכא למיפרך אימלוכי אימליך: **כשגנו.** של מתיחה כלפי כתב הגט דהאי ודאי על גט זה חתם ומתמי' בשרגלי המתיחה כלפי כתב הגט ליכא למימר שמא למעלה מאותה מתיחה היה כתוב שטר ועליו חתמו העדים: **ליחזי כי מייניהו.** גנו כלפי כתב ולימכשר דודאי עליו חתמו דקס"ד שהעדים חותמין בראוכה הקלף כסדר כתב הגיטין: **דרמו לזו כי מיכרא.** העדים מוטלין בין שני הגיטין כברים לאשי שיטות של חתימה מחברין הגיטין כברים הללא שנמשכת באויר הפתח כך הן נמשכין בין אויר שני הגיטין: **אלא רב.** כי חתים מן הצד לא בגיטין ולא בשטרות אלא בדיסקי בשהיה מזומן אנשים לדין לפניו והסופר כותב להם אינרת הזמנה בשמו והוא חותם פעמים מן הצד ואין הקפדה בכך: **חתם סופר.** עם עד אחד: **שנינו.** במשנתנו דבשר דהוה להו ב' עדים. ואשמועי' מתני' דלא מיישינן למימר הבעל לא זוה שיחתום הסופר אלא אחר לאחר פלוני ופלוני ולפלוני ומחתומו והשו הבל כמלקומינן בפרק מי שאחזו (לעיל עב.): **הא מני ר' יוסי היא.** דאמר מילי לא מימסרן לשליח (ב"מ): **דהוו ידעי לעופפא.** דשטרא שהיו מכירין כתיבת הסופר וחתימת עד אחד ולא היו מכירין חתימת השני: **עד ' דורות.** הויא חתיכה שאם כתבה בגנו לא מפסלא למיהוי כשינה שמו ושמה: **בנים.** היינו דור ב': **ובני בנים.** היינו דור ג' ומכאן ואילך קרי ליה ונושנתם: ו' **כפי דיינין.** ז' משפחות של מלכים ממלכי ישראל. והכן דמלכי יהודה לא הוה אלא שהיו בימיהם של אלו והוי כב"ד אחד ח) המלך ובנו וכן בנו וכל מלכים שקמו מזרעו אחריו קרי חד בית דין. אלוס בן יכב וחכריה לא קחשיב לפי שלא מלכו שנה שלמה וכן זמרי אבל עמרי אביו של אחאב על שם בית דינו של אחאב נקרא ומפני שאחאב הרשיע לעשות יותר נקרא הקלקול על שמו. בימי הושע בן אלה גלו עשרת השבטים ומהיכן שעמא קרי לה מורכן דהייט אומללה יולדת השבעה שילדה שבע משפחות לע"ז: **עליו עלה.** הרשיע כשאר המלכים בא הפורעניות בימיו בתמיה: **פרדסיאות.** שומרים: **אותן שנים שלא עלו.** הואיל שאין מוחה בידם הוה ליה שינה שמו ושמה והנט פסול. אלא אמרינן דרך בני אדם להתחיתם על שם גדול משפחתם ואע"פ שאינו אביו פתיחים על שמו. ת"ר חניכת אבות בביטין עד עשרה דורות ר' שמעון בן אלעזר אומר עד שלשה דורות כשר מכאן ואילך פסול. פי' ת"ק סבר אע"פ שאותו הגדול שנתחיתם עליו הוא רחוק ממנו עשרה דורות כשר הוא ור' שמעון בן אלעזר סבר עד שלשה דורות כשר מכאן ואילך הוה ליה שינה שמו ושמה ופסול. כמאן אזלא הא דא"ר חנינא חניכת אבות בביטין עד שלשה דורות כמאן כר' שמעון בן אלעזר: אמר רב הונא מאי קראה כי תוליד בנים ובני בנים ובני בנים ונושנתם בארץ פי' אלמא עד שלשה דורות מתיישנים ומשתכחים הראשונים:

הבא נמי כשיש ריוח מלמעלה. מיכן יש להכשיר גיטין ושטרות שאין בהן ריוח כלל לא למעלה ולא למטה וכן משמע כולה שמעתין דרש גט פשוט (כ"ב דף קפב.) ואמר ה"ר אלחנן דאפ"ה לא חיישינן שמא יתמוך בעל השטר מן השיטין של מעלה לפי שהזמן וכל זכות בעל השטר הוא למעלה ולא יתמוך זכותו: **ודלמא אימלוכי אימליך.** פי' בקונטרס שביטלו ושוב היו יכול לחזור לגרש בו ואין גרשה ° דלר"נ דאמר מחר ומגרש בו ועוד פי' דה"ל כמו נכתב ביום ונחתם בלילה ואין גרשה כי העדים ודאי יזהרו שלא יתמתו על שטר מוקדם ואור"י דגרשה לפרש ודלמא אימלוכי כו' דשמא המתיל לכתוב הגט לשם איש אחר ונמלך וסימנו לשם זה וכגון שמשתיהן שוין וכר' אלעזר דלא בעי מומיא ממומו א"א אפי' כר"מ ואימליך קודם שם האיש ונאמה:

כולי האי לא חיישי'. היינו דוקא לאמליך בין הרי את למותרת לא חיישי' אבל מ"מ בעינן שיהא ריוח למעלה ולמטה דאי לאו הכי חיישינן דלמא גייז ליה ואיתרמי דהוי הרי את מלמטה ומותרת למעלה:

אמר רבי ירמיה חתם סופר שנינו. משמע דהלכה כר' ירמיה מדמייתי מרבי ירמיה אהא עובדא משמע דהכי קי"ל חתם סופר ועד כשר בשאר שטרות וכתב סופר ועד פסול אפילו בסופר מובהק ולא כשמואל דהכשיר כתב סופר מובהק ועד ולכתחילה אפילו בגיטין ומ"מ אין להכשיר חתם סופר ועד בגיטין מכח רבי ירמיה דהא לכל אמוראי בסוף פ' התקבל (לעיל סו:) דמכשרי בלומר אמרו יש לפסול חתם סופר ועד משום ט) **וכך** היו נקרי הדעת שבירושלים כותבין. שלא היו כותבין אלא אים פלוני בן פלוני וי"מ וכן ר"מ גרסי מיכמו וחניכתה כשר וכן היו נקרי הדעת שביטלים כותבין פירוש שלא היו מוסרין אלא חניכתו וחניכת אבות דבגמרא לא אייירי בחניכת האיש כדהכא אלא חניכה שהמשפחה נקראת על שמה:

[מאי קראה. כי תוליד מד דור בנים תרי דור וכני תרי דור בנים תרי דור הרי ז']. גליון תוס': שמע דרשת ה' אלהינו ה' אלהינו וישקוד ה' על הרעה ויביאה עלינו כי צדיק ה' אלהינו ה' אלהינו וישקוד ה' על הרעה ויביאה עלינו אלא צדקה עשה הקדוש ברוך הוא עם ישראל שהגלה גלות צדקיהו ועדיין גלות יכניה קיימת דכתיב ביה בגלות יכניה ° החרש והמסגר אלף חרש שבשעה שפותחין נעשו הכל כחרשין מסגר כיון שסוגרין שוב אינן פותחין וכמה אלף עולא אמר שהקדים שתי שנים ' לונושנתם: אמר אע"פ שאינו יכול לחזור לגרש בו ואין גרשה לא חיישי' אבל מ"מ בעינן שיהא ריוח למעלה ולמטה דאי לאו הכי חיישינן דלמא גייז ליה ואיתרמי דהוי הרי את מלמטה ומותרת למעלה:

אמר רבי ירמיה חתם סופר שנינו. משמע דהלכה כר' ירמיה מדמייתי מרבי ירמיה אהא עובדא משמע דהכי קי"ל חתם סופר ועד כשר בשאר שטרות וכתב סופר ועד פסול אפילו בסופר מובהק ולא כשמואל דהכשיר כתב סופר מובהק ועד ולכתחילה אפילו בגיטין ומ"מ אין להכשיר חתם סופר ועד בגיטין מכח רבי ירמיה דהא לכל אמוראי בסוף פ' התקבל (לעיל סו:) דמכשרי בלומר אמרו יש לפסול חתם סופר ועד משום ט) **וכך** היו נקרי הדעת שבירושלים כותבין. שלא היו כותבין אלא אים פלוני בן פלוני וי"מ וכן ר"מ גרסי מיכמו וחניכתה כשר וכן היו נקרי הדעת שביטלים כותבין פירוש שלא היו מוסרין אלא חניכתו וחניכת אבות דבגמרא לא אייירי בחניכת האיש כדהכא אלא חניכה שהמשפחה נקראת על שמה:

[מאי קראה. כי תוליד מד דור בנים תרי דור וכני תרי דור בנים תרי דור הרי ז']. גליון תוס': שמע דרשת ה' אלהינו ה' אלהינו וישקוד ה' על הרעה ויביאה עלינו כי צדיק ה' אלהינו ה' אלהינו וישקוד ה' על הרעה ויביאה עלינו אלא צדקה עשה הקדוש ברוך הוא עם ישראל שהגלה גלות צדקיהו ועדיין גלות יכניה קיימת דכתיב ביה בגלות יכניה ° החרש והמסגר אלף חרש שבשעה שפותחין נעשו הכל כחרשין מסגר כיון שסוגרין שוב אינן פותחין וכמה אלף עולא אמר שהקדים שתי שנים ' לונושנתם: אמר

עולא אמר. היינו לדקה בגימטריא מ' מאות וחמשים ושתים ואם שהו עד ונושנתם היה מתקיים בהן כי אחד תאבדון ט): ש"מ

עין משפט נר מצוה

עג א מיי' פ"ד מהל' גירושין הל' כד סמג עשין ל טוש"ע אה"ע סי' קל סעיף ז:

עד ב מיי' פ"ט מה' עדות הל' מ סמג שם טוש"ע שם סעיף יח:

תוספות רי"ד

אבל גט פשוט צריך שיהו עדיו מתוכו: הקיף ראשו של זה בצד ראשו של זה שסמך שני ראשי הגט זה אצל זה שהתחיל לכתוב גט א' מאמצע המגילה ועד סופה ועוד כתב גט אחר באמצע המגילה ועד סופה השני והעדים חתמו בין שני הראשים שניהם פסולין שאין החתימה עולה לאחד מהם. ראשו של זה בצד סופו של זה והעדים מלמטה את שהעדים נקראין בסופו דהייטו החתמן כשר אבל העליון פסול ולא חימא עדים אחרייהו מסהדי: כתב הסופר ועד כשר. א"ר ירמיה חתם סופר שנינו. פי' חתם סופר עם עד אחד שנינו דכשר. ואשמעינן מתני' דלא חיישינן שמא הבעל לא צוה שיחתום הסופר אלא אמר לשנים אמרו לסופר פלוני ויכתוב ולפלוני ופלוני ויחתומו והשו הנך שלוחין לכיסופא דספרא והחמהדהו להא לא חיישינן כדאוקימנא בפ' מי שאחזו דהא מני ר' יוסי היא דאמר מילי לא מימסרן לשליח והבעל בעצמו צריך לומר לסופר לכתוב ולעדים לחתום ולא שישלח להם ע"י שליח הלכך ליכא למיחש להכי: ההוא כתובה חתנים דאתאי לקמיה דר' אבהו דהוה ידע ליה לסופא דשטרא ולחתימת ידא דחד שהדא. פי' היתה האשה צריכה לקיים החתימות הכתובה והיו מכירים העדים כתיבת טופס השטר שהוא של סופר פלוני וגם חתימת עד אחר. סבר לאכשורה כדתנן כתב הסופר ועד כשר. אלמא כתיבת הסופר כחתימת עד אחד דמיא. א"ל ר' ירמיה חתם סופר שנינו אבל כתיבת השטר לא מהניא מידי. איש פלוני עד כשר. אע"פ שלא כתב פלוני בן פלוני או אם כתב בן איש פלוני עד כשר אע"פ שלא הוכיר שמו או שכתב פלוני בן פלוני ולא כתב עד כשר וכן היו נקרי הדעת שבירושלים כותבין בלשון קצרה ולא היו כותבין עד: כתב חניכתו וחניכתה כשר פי' כגון שכתב אנא ראובן בר פלוני פטרית יתיכי רחל בת פלונית ואותו פלוני אינו לא אביו ולא אביה אלא אחד גדול משפחתו שהיו מתיחסין עליו כגון אברהם בן עזרא משה בן עזרא שלא היה שם אביהם עזרא אלא כך היו מתיחסין כולן על שם עזרא גם זה כתב בן פלוני ואותו פלוני לא היה אביו אלא זקן וקנו או יותר רחוק ונתיחסו עליו כשר הוא והאי בן לאו דוקא. ולא אמרי' כיון שלא היה שם אביו כך ולא שם אביה כך הוה ליה שינה שמו ושמה והנט פסול. אלא אמרינן דרך בני אדם להתיחסו על שם גדול משפחתם ואע"פ שאינו אביו מתיחסו על שמו. ת"ר חניכת אבות בביטין עד עשרה דורות ר' שמעון בן אלעזר אומר עד שלשה דורות כשר מכאן ואילך פסול. פי' ת"ק סבר דורות כשר מכאן ואילך הוה ליה שינה שמו ושמה ופסול. כמאן אזלא הא דא"ר חנינא חניכת אבות בביטין עד שלשה דורות כמאן כר' שמעון בן אלעזר: אמר רב הונא מאי קראה כי תוליד בנים ובני בנים ובני בנים ונושנתם בארץ פי' אלמא עד שלשה דורות מתיישנים ומשתכחים הראשונים:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com